

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Ա. ԲԱՅԱՐՍԿԻ ՅԵՎ Ա. ԿՈՐՇՉԻԿ

ԻՆՉՊԵՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ

Յ Ե Վ

ՋԵՎԱՎՈՐՆԷԼ

ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՈՄՄՈՒՆԷ

ԵՐՏԵԼ

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՇՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ - 1930

Ա. ԲԱՅՍՐՍԿԻ ՅԵՎ Ա. ԿՈՐՇՁԻԿ

338.1K

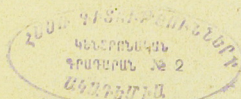
F

3717
A

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ՅԵՎ ՁԵՎԱՎՈՐԵԼ
ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
(ԿՈՄՄՈՒՆԱ, ԱՐՏԵԼ, ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ)

(Թարգմանված և սուսերեն չորրորդ բարեփոխված և լրացված
հրատարակող թիւունից)

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ. ՅԵՐԵՎԱՆ—1930

Ա. ԲԱՅԱՐԱԿԻ ՅԵՎ Ա. ԿՈՐՇՁԻԿ

338.1K

P

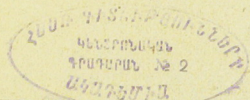
3717

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ՅԵՎ ՁԵՎԱԿՈՐԵԼ
ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

(ԿՈՄՄՈՒՆԱ, ԱՐՏԵԼ, ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ)

(Թարգմանված և ուղղորդված չորրորդ բարեփոխված և լրացված
հրատարակության թվով)

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ. ՅԵՐԵՎԱՆ—1930

Հրատ. № 1224

Դրառեպ. № 4063 (բ) Դատ. № 279 Տիրաժ 5000

Պետերատի Յերկրորդ Տպարան Յերևանումում

Կրկնակի և յետակի տնգամ կբարձրա-
նար աշխատանքի արտադրողականու-
թյունը, կրկնակի և յետակի տնգամ
կտնտեսովեր մարդկային աշխատանքը,
յեթև բաժան-բաժան մանր-գյուղացիա-
կան տնտեսությունից անցում կատար-
վեր զեպի համայնական տնտեսություն:

ԼԵՈՒՈ

ՄԱՍՋԱՐԱՆ

Խորհրդային իշխանությունը գյուղում հիմնական
խնդիր համարում և գյուղատնտեսության բարձրա-
ցումը և գյուղացիական չքավոր և միջակ խավերի
տնտեսական դրության բարելավումը:

Այդ նպատակով Վ. Ի. Լենինն ստեղծեց գյուղա-
ցիական տնտեսության կոոպերացման պլանը, իսկ
Համկ(բ)Կ 15-րդ համագումարն այդ պլանն իրադրո-
ծելու համար ընդունեց մի շարք վորոշումներ:

Բաժան-բաժան չքավոր-միջակ տնտեսություն-
ներին օդնություն կազմակերպելը դժվար գործ և և
այդ նպատակով ձևանարկված միջոցների մեծագույն
մասն սպասված արդյունքները չեն կարող տալ, մինչև
վոր իրենք չքավորները և միջակները չկազմակերպ-
վեն: Կոլլեկտիվացման դադարիարները մուտք են գոր-
ծել գյուղը և անմիջականորեն շահագրգռել են չքա-
վորներին և միջակներին: Նրանք ըմբռնել են, վոր

կուլեկտիվների մեջ կազմակերպվելով իրենք կարող են ազատվել մշտական կաթիքից և կուլակից կախում ունենալուց:

Թե վորքան մեծ է միացման ձգտումը գյուղացիության մեջ, այդ յերևում և կազմակերպված կուլեկտիվների թվից: 1928 թ. վերջերը Խորհրդային Միության մեջ չեղել է մոտ 37,000 կոլտնտեսություն, վորոնց մեջ մտել են 510,000 ծուխ 2.000.000 հեկտար ցանքսի—տարածությամբ:

Միջին հաշվով կոլտնտեսություններում չքավորները կազմում են 70 տոկոս, միջակները՝ 29 տոկոս, ունևորները՝ 1 տոկոս: Այդ թվերը ցույց են տալիս, վոր կոլտնտեսությունների մեջ միանալու ամենամեծ ձգտումն ցույց են տալիս չքավորները, իսկ ունևորները պատահում են վորպես բացառություն:

Ի՞նչ է կոլտնտեսությունը, ի՞նչպես և նա կազմակերպվում և որենքով ձևակերպվում—սրանք խնդիրներ են, վորոնք ներկայումս հետաքրքրում են գյուղացիներին և գյուղին մոտ չեղող հասարակական աշխատողներին:

Այս ձևանարկի նպատակն է ամուլ պարզ և հակիրճ ձևով կոլտնտեսության մասին պարզ հասկացողություններ և բացատրել առաջացող կոլտնտեսությունների կազմակերպման և ձևակերպման որենքով հաստատված կարգերը:

ԻՆՉՈՂԻ ՀԵՄԵՐ ԵՆ ԿԵՂՄԵԿԵՐՊՂՈՒՄ ԿՈԼՏԵՑԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ինչքան խոշոր և կայուն և անտեսությունը, ինչքան շատ և ապահովմած նա անհրաժեշտ միջոցներով, այնքան ավելի լավ հետևանքներ են ստացվում անձնական ֆիզիկական աշխատանքի գործադրումից: Ընդհանրապես, թույլ, մանր անտեսությունները, նույնիսկ ավելի աշխատանք գործադրելով, չեն կարողանում հասնել այն արդյունքներին վոչ քանակի և վոչ ել վարակի տեսակետից, ինչ վոր ունենում են խոշոր և կայուն անտեսությունները: Հասկանալի չե, վոր բոլոր գյուղացիական անտեսությունները չի կարելի անհատական ոգտողործման պայմաններում դարձնել խոշոր, առաջին հերթին դրա համար կապիասեր հողը:

Յեթե տառնձին անհատական անտեսությունները հնարավորություն ստանան խոշորանալու, ապա նրանց մեծանալը կլինե՞ր իհաշիվ ուրիշների քալքայման: Այդ ճանապարհով են ստեղծվել կուլակային տընտեսությունները:

Անհատական անտեսությունների այդ ձևով խոշորանալու հետևանքով շրջակայքի գյուղացիները զրկվել են հողից ու շահագործվել, և ինչքան շատ և հարստացել կուլակը, այնքան ավելի քայքայվել են աշխատավոր գյուղացիական անտեսությունները: Դա անտեսության խոշորացման մի միջոցն է, վորը կա-

տարվում է միլիոնավոր դյուղացիների քայքայման գնով, այդ պատճառով ել նա Խորհրդային Միության մեջ թուլատրելի չէ:

Խոշոր տնտեսության անցման մյուս ճանապարհն է փոքր տնտեսությունների միացումը կոլտնտեսությունների մեջ, այսինքն գյուղի ոոցիալիստական զարգացման ճանապարհը:

Թե ինչո՞ւ համար է հարկավոր խոշորացնել տնտեսությունը, և ինչպիսի առավելություններ ունեն խոշոր կոլլեկտիվները փոքրերի նկատմամբ, յերևում է հետևյալ որինակներից: Տնտեսությունը ինչքան շատ է խոշորանում, այնքան հողի մշակման համար գործադրվող ժամանակն արդյունավետ է ոգտագործվում:

Հաստատված է, վոր մեկ հեկտար մշակելու համար պահանջվում է՝

5 հեկտ. ունեցող տնտեսություններում՝	70 բանվ. որ:
10 » » » »	50 » »
50 » » » »	15 » »

Մանր տնտեսության մեջ հնարավոր չէ գյուղատնտեսական ինվենտարն ամբողջությամբ ոգտագործել, անգամ հնարավոր չէ գործիքների լրիվ ոգտագործումը, ել չենք խոսում խոշոր, բարդ մեքենաների մասին: Այս դեպքում հողի սահմանափակվածությունը թուլլ չի տալիս մանր տնտեսություններում գործադրել բարդ մեքենաներ, և գյուղացիներն ամեն տեսակ աշխատանքներ պետք է կատարեն ձեռքով, վորը շատ ժամանակ է պահանջում, և աշխատանքն ել ծանր է լինում: Համայնացված խոշոր տնտեսություններում հեշտ է գյուղատնտեսական մեծ մեքենաներ ձեռք բերելը և լրիվ ոգտագործել այդպիսի-

շինություններ շատ կան. նրանք թանգ են նստում, սակայն միաժամանակ նրանք չունեն այն հարմարությունները, վորոնք անհրաժեշտ են մարդկանց բնակության և կենդանիներ պահելու համար:

Մանր տնտեսության մեջ, մեկ հեկտարի հաշվով, ավելի շատ շինություններ են ընկնում, քան խոշորներում:

Շինությունների արժեքը, մեկ հեկտարի արժեքով, տնտեսություններում արտահայտվում է հետևյալ կերպ՝

3 հեկտար տարածութուն ունեցող տնտեսության					
մեջ 400 ո.					
12	»	»	»	»	200 »
60	»	»	»	»	120 »
300	»	»	»	»	100 »

Սովորաբար 20 տնտեսություններին պատկանող 50 հեկտար վարելահողին 100 շենք և ընկնում՝ թե բնակելի և թե տնտեսական՝ վերցրած միասին: Ըստ ազգաբնակչության թվի լուրաքանչլուր հոգուն մեկ շինութուն և ընկնում:

Այդ շինությունների արժեքը հասնում է 25.000 ռուբլւ: Այդ դրամով կուտնտեսության մեջ կարելի չե կուտուրական տնտեսության բոլոր պահանջներին բավարարող կատարելապես հարմար շենք կառուցել:

Ինչիւ կառուցել և պահել 20 ախոռներ անասունների համար, չիր հնարավոր և պակաս ծախսով մեկ տաք լուսավոր շենք կառուցել բոլոր հարմարություններով՝ անասուններին ավելի լավ պահելու համար:

Յեթե քսան մանր տնտեսություններում, անասուններին նախելու համար, հարկավոր է 20 մարդ,

համայնացման դեպքում այդ գործը կատարելու համար 5 մարդ բավական է:

Կանոնավոր պահելը, նայելը և կերակրելը հեշտ և իրադործել համայնացրած տնտեսութւան մեջ, վորի հետեանքով ավելանում է կաթնատոլութունը, և հետեապես անասունից ստացվող լեկամուտը:

Այդ և ուրիշ նման որինակներից, վոր լուրաքանչյուրը կարող է փորձել՝ խոշոր և մանր տնտեսութւուներն իրար հետ համեմատելու դեպքում, լերեվում է, վոր մանր տնտեսութւուներին խոշորներ ստեղծելը մեծ ոգուտներ կընրի:

Կոլտնտեսութւուներ կազմակերպելիս հարկավոր է ձգտել ավելի շատ տնտեսութւուներ միացնել, այն հաշվով, վորպեսզի վարելահողի քանակը բավական լինի խոշոր գոլգատնտեսական մեքինաներ գործողրելու համար:

Տնտեսութւուների համայնացման դեպքում հաճախ լինիթաղրվում է, վոր տնհատական հարաբերութւուները կորվեն, կվատանան, ըսլց նման տարակուսանքները հիմքեր չունեն:

Նյութական դրության լավացումը, շահերի ընդհանրութւունը, փոխադարձ ոգնութւունը, կուլտուրական մտկարդակի բարձրացումը և համայնացված աշխատանքի ու միջոցների դրական ալ կողմերը, կարճ ժամանակ անցնելուց հետո, կստեղծեն խելացի ընկերական հարաբերութւուներ, և հետզհետ հարկանաւան մանր հաշիվներից տարիներով կուտակված նախանձը և թշնամանքը կվերանան, կչգանտն: Հարկավոր է միայն խելացիորեն կազմակերպել տնտեսութւունը և հաշտաւարաւոր ըաշխել աշխատանքը:

ԿՈԼՑԵՑԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Միասնաբար տնտեսություն վարելու համար կազմակերպվում են «գյուղատնտեսական կոոպերատիվ միավորումներ», վերոնք այլ կերպ կոչվում են (կոլեկտիվ տնտեսություններ) կամ կարճ «կոլտնտեսություններ»:

Կոլտնտեսությունները բաժանվում են կոմմունաների, արտելների և հողի համայնական մշակման ընկերությունների:

Կոլտնտեսությունների բոլոր այդ տեսակներն իրենց միավորման աստիճանով կարող են մեկը մյուսին մոտենալ. այսպես, որինակ, խոշոր ընկերությունները մոտենում են արտելներին, արտելները կոմմունաներին են մոտենում և ընդհակառակը:

Հողի համայնական մշակման ընկերությունները կոլտնտեսությունների ամենահասարակ ձևն են հանդիսանում և կազմակերպվում են գյուղատնտեսական հիմնական աշխատանքները (վարը, փոցխումը, աղբավորումը, ցանքը, հունձը և կալը) միասնաբար կատարելու համար:

Ավելի լրիվ ձևով միանալու դեպքում միասին կատարվում է նաև խոտհարքը:

Բացի հողերի միացումից և աշխատանքը միասին կատարելուց, ընկերությունները կարող են միասնաբար ձեռք բերել և ոգտագործել գյուղատնտեսական մեքենաներ և այլ գործիքներ:

Բանող և կաթնատու անասունների համայնացանելը սլարտադիր չէ, և նրանք կարող են մնալ առանձին տնտեսություններին՝ ոգտվելու համար:

Շինությունները մնում են առանձին տնտեսութ-
 թյուններին՝ ողտվելու համար: Մի քանի տնտեսական
 շինություններ կարող են համայնացվել՝ միասնաբար
 սերմ, խնովնտար, մեքենաներ պահելու համար և այլ
 նպատակներով:

Ընկերության կազմի մեջ մտնող յուրաքանչյուր
 տնտեսություն դյուրատնտեսական աշխատանքներից
 ազատ ժամանակն աշխատում և ինքնուրույն, ընկե-
 րությունից անկախ:

Արեւմեքը հողն ամբողջութեամբ համայնացնում
 են, նրանում լեղած աշխատանքը, տնտեսական շինու-
 թյունները, խնովնտարը և անասունը, բայց իր տնա-
 լին տնտեսության մեջ յուրաքանչյուր ընտանիք
 մնում և անկախ:

Բացի վարելահողերի ընդհանուր մշակությունից,
 արտերները խոհանարքը միասնաբար են կատարում
 և ունենում են ընդհանուր բանջարաբուծական և այ-
 դեպորժական տնտեսություն:

Բանող, կաթնատու և մանր անասուններն
 ամբողջութեամբ են համայնացվում և կազմում են ար-
 տելի և վոչ թե նրա առանձին անդամների սեփակա-
 նությունը: Անասունները մնում են ընդհանուր գո-
 մում, նրանց նախելու աշխատանքը կատարվում և ընդ-
 հանուր աշխատանքի կարգով, այդ նպատակով նշա-
 նակված առանձին անդամների կողմից:

Բոլոր տնտեսական շինություններն ոգտագործ-
 վում են ընդհանուր կարիքների համար: Բնակելի շի-
 նությունները նույնպես կարող են համայնացվել:
 Այդ դեպքում նրանք դառնում են վողջ արտելի սե-
 փականությունը և առանձին ընտանիքներին տրվում

ենն ոգտվելու համար: Համայնացված շինությունների կառուցումը և նորոգումը կատարվում է արտելի միջոցներով:

Յեթե կան ազատ բանվոր ձեռքեր, վորոնք տընտեսություն մեջ չեն կարող ոգտավորմել, ալդ դեպքում թուլլատրվում է արտելի առանձին անդամներին գնալ վարձու աշխատանքի, ընդհանուր ժողովի հաստատած պայմանների հիմտն վրա: Աշխատանքի մի մասը գնում է անձնական կարիքների գոհացման, իսկ մնացածը մտնում է արտելի տրամադրության տակ:

Կոմմունիստ մեկ ամբողջական համայնացված տնտեսություն է, ալդ բառի իսկական և ամբողջական իմաստով:

Կոմմունայի անդամներին անհատական տնտեսություններն ամբողջությամբ լուծարելի չեն յենթարկվում: Անդամներին պատկանող գույքն անցնում է կոմմունայի տրամադրության տակ, նրա արժեքը հաշվում են վորպես փալավճար և ավանդ:

Կոմմունայի անդամներն ապրում են ընդհանուր շինություններում: Առանձին ընտանիքներին կարելի չէ առանձին բնակարաններ հատկացնել:

Կոմմունաներում շինվում են ընդհանուր խոհանոցներ, վորտեղ աշխատանքները կատարվում են կամ հերթով կամ նշանակովի:

Սարքավորված կոմմունաներում բոլոր անդամների համար ընդհանուր ճաշարան են շինում:

Բոլոր տեսակի կոլտնտեսություններն արտագրության միջերջների վաճառքը կոոպերատիվ հիմունքներով են կազմակերպում, շինում են գյուղատնտեսական միջերջների և հումքերի մշակման և վե-

բամաշկման ձեռնարկներ (աղացներ, արհեստանոցներ, կաշվի, ձեթի, յուղ ու պանրի գործարաններ), կատարում են ընդհանուր հողային տարածութիւն միլիոնացիա և տնտեսութիւն յեկամուաւը բարձրացնելու այլ միջոցներ ղրկում:

ԱՅԽԱՅԱՆՔԻ ԱՐԿՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ԲԱՅՈՒՆՄԸ

Կոլտնտեսութիւնների տարբեր տեսակների համար աշխատանքի արդուներին բաշխման կարգը տարբեր է. որինքով բաշխման ճիշտ կարգ չի սահմանված:

Ընկերութիւններն առաջին հերթին ընդհանուր յեկամուաւից մաս են հանում կոլտնտեսութիւն պետքերի համար, իսկ մնացած մասը բաշխում են անդամների միջև հետևյալ ձևերից մեկով. ա) ըստ շնչի կամ բ) ըստ յուրաքանչյուր տնտեսութիւն գրված աշխատանքի վորակի և քանակի և կամ գ) խառը կարգով: Կարող են և այլ պայմաններ հաշվի առնվել:

Առաջին դեպքում բաշխման նորմա յեն ծառայում շնչերը, և յուրաքանչյուր տնտեսութիւն միերք ստանում է, նայած իր շնչերի թվին:

Յերկրորդ դեպքում հաշվի յե առնվում յուրաքանչյուր առանձին ընտանիքի աշխատանքը. հաշիվը կատարվում է որով կամ ժամով: Այդ հաշիվը կատարելիս նկատի յե առնվում աշխատանքի արատդրողականութիւնն ու վարակը: Որինակ՝ հասեղավորի որական աշխատանքը գնահատվում է մեկ ուրիշ, անշափահասինը՝ 40—50 կողեկ:

Խառը ձևի կիրառման դեպքում յեկամուաւի մի մասը, որինակ, 30-ից մինչև 50 տոկոս բաժանվում է

ըստ շնչի, իսկ մնացած 50-ից մինչև 70 տոկոսը համաձայն առանձին տնտեսությունների կողմից դրված աշխատանքի քանակի և վորակի: Արդյունքների բաշխման այս խառը ձևն ամենից տարածվածն է:

Ձիերի աշխատանքը և չհամայնացված գործիքների ոգտագործումը վճարվում է ընդհանուր յեկամուտից, ըստ մասնակցության չափի:

Բերված որինակները պարտադիր կանոններ չեն հանդիսանում. ընկերությունները կարող են ընդունել արդյունքների բաշխման այլ ձևեր և նորմաներ, վոր հաստատվում են ընդհանուր ժողովի կողմից:

Ցեկամուտների բաշխման այս կարգերը վերաբերում են միայն համայնացված աշխատանքին. դրանից զատ ընկերության անդամները կարող են դրամ աշխատել:

Դրսի աշխատանքի վարձը մտնում է անհատական յեկամուտի մեջ. ընկերությունն իր անդամի դրսի աշխատավարձից մաս կարող է ստանալ միայն այն դեպքում, յեթե դրսի աշխատանքը կատարվում է դաշտային աշխատանքների ժամանակ: Ընկերության ոգտին գնացող մասը սահմանվում է ընդհանուր ժողովի հետ կայացրած համաձայնությամբ:

Արտելում յուրաքանչյուր ընտանիք մնում է առանձնացած, և նրա յեկամուտը կազմվում է ընտանիքի անդամների աշխատանքի վարձից:

Առանձին անդամների աշխատանքի վարձը վորոշվում է դրամական միավորներով: Բաշխման ձևերը հաստատվում են ընդհանուր ժողովի կողմից և կարող են, ինչպես ընկերություններում են տարբեր լինել:

Նկատի ունենալով, վոր արտելների համայնաց-

ված տնտեսութեան մեջ կատարվում են տնտես-տեսակ աշխատանքներ, վարձատրութեանը կարող ե լինել տարբեր առանձին աշխատանքների համար, նախած նրանց կարեւորութեան և բարդութեան: Որինակ, դաշտավին աշխատողի ամսական վարձը կարող ե լինել 40 ռուբլի, անասնապահինը՝ 45, լուղադործինը՝ 50, անչափահասներինը համապատասխանորեն պակաս:

Պահանջների բավարարման համար միջերջները տրվում են անդամներին ըստ կարիքի չափի:

Արտելի բոլոր ցեղամուտներից ստացված միջոցների մի մասը գնում ե ընդհանուր տնտեսական կարիքների համար, մի մասն ել, համապատասխան հաստատված աշխատավարձի, դրվում ե անդամների անձնական տրամադրութեան տակ՝ դուրս գալով վերցրած միջերջների արժեքը:

Կոմմունիստներում վողջ ցեղամուտը մտնում ե ընդհանուր տնտեսութեան մեջ: Կոմմունիստի վողջ բնակչութեանն ուղարկում ե ընդհանուր, բոլորի համար միանման սննդից: Բացի այդ, միջանի կոմմունիստներ տալիս են վոտնամաններ, հագուստ և բավարարում են բոլորի համար ընդհանուր այլ կարիքներ:

Առանձին անդամների անձնական պահանջներին բավարարելու համար միջոցների մի մասը բաժին ե հանվում և բաշխվում ե նախած աշխատանքի, քանահակին ու վերակին:

Կոմմունիստում բոլոր ցեղակիցները դաստիարակվում են միասին, հատուկ նշանակված դեղավարի հըսկողութեան տակ և կրթութեան ստանալու համար ուղարկվում են կոմմունիստի միջոցներից:

ԻՆՉՊԵՍ Ե ՏԱՐՎԱՌՄ ՅՆՏԵՍԱԽՓՅՈՒՆՆԵՐ ԿՈՆՏԵՆ- ՍԱԽՓՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

Կոլտնտեսութիւններում տնտեսութիւնը տար-
վում եւ տնտեսական արտադրական պլանով, վորը
մշակվում եւ հաստատվում եւ ընդհանուր ժողովում:

Պլանով նախատեսվում ե՛, տնտեսութեան ընդ-
հանուր ուղղութիւնը, կենդանի եւ անկենդան ինվէն-
տարի կարիքի, զանազան աշխատանքների հաշվառքը
եւ նրանց կատարման ժամկետները, բանվորական ուժի
ըաշխումը:

Կոլտնտեսութիւնների բոլոր անդամները պար-
տավոր են աշխատանքներին մասնակցել. ամենմեկին
աշխատանք եւ տրվում համաձայն նրա ուժի, տոռղջու-
թեան, փորձվածութեան եւ ալլ ունակութիւնների:

Յեթե կոլտնտեսութեան անդամներից մեկն ու
մեկը կորցնում ե իր աշխատունակութիւնը (հիվան-
դութիւն, հղիութիւն եւ այլն), նա ազատվում ե աշ-
խատանքից, բայց իր աշխատավարձն ստանում ե:

Անդամների միջեւ աշխատանքի ըաշխումը կա-
տարում ե կոլտնտեսութեան խորհրդին ախադահը կամ
հատուկ նշանակված անձնավորութիւն:

Յուրաքանչյուր անդամի կատարած աշխատանքը
հաշվի չե աւնվում ըստ քանակի ե վորակի:

Խորհրդին իրավունք ե տրվում առանց հարգելի
պատճառի աշխատանքից բացակայողին փոխարինելու
ալլ անդամով կամ դրսից վարձվածով, ի հաշիվ աշ-
խատանքից բացակայողի:

Գործաւճուռի (պրոգոուլի) ե առհասարակ զեպի
գործն անբարեխիղճ վերաբերմունք ցուլց տալու հա-

մար տուգանք և դրվում և այլ տեսակի գանձումներ
են արվում՝ մինչև կոլտնտեսութւան անդամությունից
հեռացնելը:

Առանձին հաշող և ջանասեր աշխատանքի համար
աշխատատեղեր կարելի չի ավելացնել կամ պարզեա-
տրության ձևով հաստուցանել:

Կանաչ և տղամարդիկ հավասար աշխատանքի
համար հավասար վարձ են ստանում:

Անչափահասներին իրենց ուժից վեր աշխատանք
չի կարելի թույլատրել. նրանց բանվորական որը
կրճատել, վորին համապատասխան իջնում և և աշխա-
տավարձը:

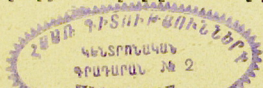
ԿՈՒՏՆՑԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Կոլտնտեսութւունների միջոցները կազմվում են
տնտեսների մուծումներից, ավանդներից, տնտեսու-
թւունից ստացված չեկամուտներից, փոխառութւունից
և այլ աղբյուրներից:

Անդամադրման և փաշի վճարներ կոմմունանե-
րում մուծում են 16 տարեկանից վեր բոլոր անդամ-
ները: Ընկերութւուններում և արտելներում փայավճա-
րային անդամութւուն թույլատրվում և նույնպես
միայն հասակավորներից (տանտերերից). փայավճա-
րային մուծումները կարող են վոչ միայն դրամով կա-
տարել, այլև համապատասխան համար պետքական գույ-
քով:

Անդամութւան և փայավճարների մուծումներից
դուրս կոլտնտեսութւան մեջ դրված գույքային և դրա-
մական միջոցներն ավանդներ են համարվում:

Ավանդների համար կոլտնտեսութւունների ընդ-

հանուր յեկամուտից տոկոսներ են տրվում, վոչբարձր տեղական վարկային ընկերությունում ավանդների համար սահմանված տոկոսի չափից: Ավանդների համար ուրիշ իրավունքներ չեն տրվում: Ինչպես մուծումների, նույնպես և մասնատրումների տոկոսները դրամագլուխների համար որեւէ քով ճշգրիտ չեն սահմանված: Իսկ սովորաբար՝ գոյություն ունեցող կոլտնտեսությունների պրակտիկայում սահմանվում են հետևյալ չափերը՝ 10—25 ուրլի մուտքի վճար: Փայվաճարային մուծումները կոմունանների և արտելների համար 100—200 ուրլի, հողի համայնական մշակման ընկերությունների համար՝ 50—100 ուրլի:

Տարբեր վայրերի համար չափերը տարբեր կարող են լինել, կապված յուրաքանչյուր առանձին դեպքում տվյալ շրջանի չքավոր-միջակ տնտեսությունների ապահովվածության աստիճանից:

Կոլտնտեսությունների միջոցները բաժանվում են՝ հիմնական (բաժանելի, անբաժանելի և զբաղված), պահեստի և հատուկ դրամագլուխների:

Բաժանելի դրամագլուխը կազմվում է մուտքի և փայավճարների մուծումներից, ավանդներից և ոգուտի մասնատրումներից:

Անբաժանելի դրամագլուխն ստեղծվում է համայնացված միջոցներն ուժեղացնելու և կոլտնտեսությունների դրամագլուխներին մեծ կայունություն տալու համար:

Անբաժանելի գրամագլուխը կազմվում է կոլտնտեսության ոգուտի տարեկան մասնատրությունից և պետական ու կոոպերատիվ անվերադարձ փոխատրությունից:

Անբաժանելի կապիտալն անդամի դուրս դալու կամ վտարվելու դեպքում, նույնպես և կոտնտեսութեան լուծարքի դեպքում անդամները միջև չի բաժանվում:

Զբաղված դրամազուլուիսը ստեղծվում և կազմակերպութիւններէից և հիմնարկներէից ստացված լերկարատե վարկերից:

Պահեստի դրամազուլուիսը կազմվում և կոտնտեսութեան մաքուր ոգուտի տարեկան մասնատվութիւններից, ծածկելու համար տարրերալին անբերքատվութիւններից, հրդհից և կողոպուտից առաջացող, ինչպես և տնտեսութեան միջամաները:

Պահեստի դրամազուլուիսը՝ հիմնական դրամազուլուիսի փաշավճարային մասին հասնելու դեպքում, հետագա մասնատվութիւնները կարող են դադարեցվել:

Հառուկ դրամազուլուիսը կազմվում և ընդհանուր ժողովի հատուկ վարոշմամբ և ծախսվում և ձեռնարկ կառուցելու, տնտեսութիւնը լավացնելու և բարձրացնելու համար:

Բացի դրանից, տնտեսութեան ընդհանուր յեկամտի տարեկան մասնատվութիւններից ամսութեան շաբաթացի և ամսական դուրսի (շինութիւնների, անկենդան և կենդանի ինվենտարի) մաշվածութեան չափի մեծութեամբ:

Ամորաիզացիոն ֆոնդը ծախսվում և կապիտալ (հիմնական) վերանորոգումների և մաշված գույքը նորով փոխարինելու վրա:

Ոգուտից մասնատրումները սահմանվում են՝ բաժանելի դրամազուլուին՝ 50—60⁰/₀, անբաժանելի 10—15⁰/₀, պահեստի՝ 20—25⁰/₀ և հատուկ՝ 5—10⁰/₀:

Անբաժանելի դրամագլխից 20/0 մասնատրվում է կոլտնտեսությանը՝ կոլխոզներին սպասարկելու համար:

ԱՐՑՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Կոլտնտեսական շարժման զարգացումը խրախուսելու համար և նոր սկզբունքներով կազմակերպվող միավորված տնտեսություններին ոգնելու նպատակով սահմանված են հետևյալ արտոնությունները:

1. Հողաշինարարության դեպքում հոտկացվում են վորակով լավ և հարմար ու գյուղին մոտ ընկած հողեր: Համայնքի անհամաձայնության դեպքում հողաբաժանումը կատարվում է պարտադրական կարգով:

2. Պետական հողային գույքերի և հողային ֆոնդերի բաշխման դեպքում կոլեկտիվներն առաջին հերթին են հող ստանում:

3. Հողաշինարարությունը կատարվում է հերթից դուրս, ձրի, պետության հաշվին:

4. Գյուղատնտեսական հարկի կոստարից (оклад) 1929—30 թ. համար զեղչ է արվում՝ կոմմունարներին 60⁰/0, արտելներին 40⁰/0 և տնտեսության մի մասը համայնացրած ընկերություններին՝ 20⁰/0: Կոմմունարների և արտելների համար շնչին միջակից բարձր ցեկամուտ ունեցող շրջանի կամ գավառի համար զեղչն իջնում է—կոմունաներին կոպարից զեղչվում է 30⁰/0, իսկ արտելներին՝ 25⁰/0:

5. Շինություններ կառուցելու և վերանորոգելու համար շինարարական փաշտ իրենց կոլեկտիվներին ամբողջապես ձրի յե բաց թողնվում: Կոլեկտիվների առանձին անդամներին՝ շինություններ վերանորոգելու

համար՝ արվում է մինչև 75%՝ ղեղջ, Վառելիքի համար կոլտնտեսություններին ղեղջ է արվում և նույնիսկ ձրի տրվում: Փայտը բաց է թողնվում արտոնյալ ֆոնդից:

6. Հատուկ վարկեր են նշանակված: Վարկերը տրվում են 40-ից մինչև 10 տարվա ժամանակով, տարեկան 4%-ով:

7. Առաջին հերթին մատակարարվում են գյուղատնտեսական մեքենաներով, սերմով և հանքային սպարառանյութերով:

8. Նախադատվության իրավունք է տրվում գյուղատնտեսական կրթական հիմնարկներ մտնելու:

9. Առաջին հերթին ստանում են գյուղատնտեսական ուղևորություն և կուլտուր-կրթական հիմնարկների սպասարկում:

ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԸ

Կոլտնտեսությունները կազմվում են կազմակերպվող քաղաքացիների կամավոր համաձայնությամբ:

Կոլտնտեսությունների անդամները կարող են լինել 16 տարեկան հասակի հասած քաղաքացիները, ինչպես արդեն գյուղատնտեսությունը ղեկավարողները, նույնպես և նրանք, վոր միայն նոր անցնում են գյուղատնտեսական աշխատանքի կամ իրենց բանեցրած արհեստներով կամ ունեն գյուղատնտեսության հետ:

Առևտրական հիմնարկներ ունեցողները, նույնպես և այլ կոլտնտեսության անդամներ յեղողները, անդամներ չեն կարող լինել:

Կոլտնտեսությունների մեջ կարող են մտնել գույություն ունեցող վորեւ մեկ հողատեր համայնքի ան-

դաճները: Կատարելապես թուլատրելի յե կոլտնտես-
սութիւնն կազմակերպել տարբեր գլուղերի բնակիչ-
ներին:

Նկատի ունենալով, վոր գլուղատնտեսական կոլ-
լեկտիվները հանդիսանում են վոչ միայն կոոպերատիվ
կազմակերպութիւններ, այլև միաժամանակ հողային
համայնքներ, այդ պատճառով ել կոլտնտեսութիւն-
ների մեջ մասնակցութիւն են ցույց տալի փայա-
վճարը մոռած անդամներին դատ նաև միավորները
մեջ մտնող բոլոր հասունացած քաղաքացիները (հող-
համայնքի իրավասու անդամները):

ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԳՈՒՐՄ ԳՐՎՈՒՄ

Կոլտնտեսութիւնները մտնողներն իրավունք ու-
նեն դուրս գրվել իրենց ցանկությամբ, կամավոր, իսկ
կոլտնտեսութեան մեջ հաստատված կարգերին չեն-
թարկվողները և առհասարակ ի փնաս կոլտնտեսու-
թեան աշխատողները, կարող են վտարվել ընդհանուր
ժողովի վորոշմամբ:

Կոլտնտեսութիւնին իրենց կամքով դուրս չեկող
կամ վտարված անդամներն իրավունք ունեն յետ
ստանալու իրենց փայաւճարները և ավանդները, բա-
ցառութեամբ իր բաժին փնասը ծածկող մասին, յեթե
կոլտնտեսութեան մեջ փնաս ե տեղի ունեցել:

Մուտքի (անդամութեան) վճարները չեն վերա-
դարձվում:

Կոլտնտեսութիւնների հողոգտգործմանը կալու-
նութիւնն տալու նպատակով, դուրս չեկող անդամներին

հողաբաժին հանելը թույլատրվում է վոչ շուտ կանոնադրութեան մեջ ցույց տված ժամկետն անցնելուց:

Այդ ժամկետը յերեք տարուց պակաս չի կարող լինել, հաշված կոլլեկտիվ մտնելու պահից:

Հողաբաժինը յետ ստանալու անհրաժեշտ պալմանն և հանդիսանում այն կատարել առանց խանգարելու ցանքսաշրջանառութեանը և առանց եյական փնաս հասցնելու կոլտնտեսութեանը: Յեթե կոլտնտեսութեանը քոլտրովին լուծարքի յեկնթարկվում, կոլտնտեսութեանը բաժնետրված հողաբաժնի վեց տարվա ժամկետը չանցած, ապա հողը հետ և դարձվում հողային համայնքին, իսկ լուծարքին յեկնթարկված կոլտնտեսութեան անդամները մտնում են հողային համայնքի մեջ, անկախ նրա համաձայնութեանից:

Այն հողամասերը, վորոնք տրված են կոլտնտեսութեաններին պետական հողային դույքերի բաժնից, անդամների դուրս գալու դեպքում չեն բաժանվում:

Կոլտնտեսութեան լուծարքի դեպքում նման հողերը հողմարմինների տնօրինութեան տակ են մըտնում:

ՀԻՄՆԱԳՐՈՂՆԵՐ

Կոլտնտեսութեան կազմակերպող անդամները կոչվում են հիմնադրողներ: Հիմնադրողներ չեն կարող լինել անչափահասները և ընտրական իրավունքից զրկվածները: Հիմնադրողների թիվը 5-ից պակաս չպետք է լինի*), բայց այդ թիվը մեծացնելու արդիւք չկա:

*) Նոր հողային կոդեքսի նախագծի համաձայն հիմնադրողների թիվը 10-ից վոչ պակաս և սահմանված:

Յեթե անդամների մեջ կան այնպիսի անձնավորություններ, վոր իրար հետ ամուսնական կապի մեջ են գտնվում, նույնպես ծնողներ և վորդիներ, յեղբայրներ ու քույրեր, պապ և թոռ են, ապա նրանցից հիմնադրողների մեջ և հաշվվում, յուրաքանչյուր առանձին դեպքում, միայն մեկը:

Հիմնադրողները կազմակերպվող կոլտնտեսության գործերը վարում են ժամանակավորապես, մինչև կանոնադրության տոմարագրվելը, վորից հետո վարելու գործն անցնում է ընդհանուր ժողովի կողմից ընտրված վարչության կամ խորհրդի անդամներին:

Կոլլեկտիվ տոմարագրումից հետո հիմնադրողները մտնում են անդամների կազմի մեջ և մյուս անդամների և նոր անդամագրվածների նկատմամբ վոչ մի նախապատվությունից և արտոնությունից չեն ոգտվում:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԺԱՂԱՎ

Կոլլեկտիվ տնտեսություն կազմակերպել ցանկացող և այդ մասին համաձայնության չեղած քաղաքացիները կայացնում են ժողով, վորտեղ՝ ա) հաստատվում է կոլտնտեսության տեսակը—կոմմունա, արտել կամ ընկերություն, բ) քննարկվում և ընդունվում է կոնցոնազուքյունը, գ) առաջ են քաշվում հիմնադրող անդամներ կանոնադրությունը ձևակերպելու համար, դ) սահմանվում է մուտքի և փախավճարների չափը, ե) քննարկվում է իրենց բաժին տրվելիք հողաբաժնի տեղի խնդիրը և այլ խնդիրներ, վոր կապված են կազմակերպման հետ:

Ընդունված վորոշումները մտցվում են համախոսականի մեջ, վորը կոչվում է հիմնադրական:

ՀԱՄԱԽԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ

Դիտւմ ենք համախոսակաւնի մի նմուշ:

ՀԱՄԱԽԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ

«.....» 193 թ. Մենք՝

ներքո ստորագրող քաղաքացիներս,.....

գալթաթի.....շրջանի.....

գլխավորներդի.....գլխովի.....

.....ցանկանալով կազմակերպել գլու-

ղատնտեսական կոոպերատիվ միավորում,.....

նախապահությամբ և.....քարտուղարու-

թյամբ տեղի ունեցած ժողովում.....կազմակերպվող

կոլլեկտիվի անդամներով, վորոնցից.....անդամ ոգ-

տրվում են հիմնադրողների իրավունքներով, քննելով

կոլլեկտիվ անտեսության տոալեկութունները մեղ

մոտ դուռություն ունեցող հողագտադործման հետ հա-

մեմատած՝ միաձայն վորոշեցինք՝

1. Կազմակերպել կոլլեկտիվ անտեսություն գլու-

ղատնտեսական.....տեսակի, վորին

ստի «.....» անուն:

2. Անդամների կազմի մեջ են մտնում կցված ցու-

ցակում հիշատակված քաղաքացիները:

3. Կոլտնտեսությունը կազմակերպվում և անդամ-

ներին բաժին հասնող հողում,.....

հեկտար ընդհանուր տարածությամբ:

Հողամաս հասկացնելու ամենահարմար տեղ հա-

մարի (այս-ինչ).....

անունով հայանի հողերը:

4. Մուտքի վճար սահմանել ուղղի և վա-
յալվճար մուծել ուղղի յուրաքանչյուր անդա-
մից: Սակավագոր տնտեսություններին թույլատրել
մուծուցներ վճարել մաս-մաս տարում:

5. Տվյալ ժողովի կողմից քննված կանոնադրու-
թյունը ճանաչել ճիշտ կազմված և ամբողջությամբ ըն-
դունել:

6. Կանոնադրությունն ստորագրելու և կուլեկ-
տիվի ձևակերպման գործը վարելու համար հիմնադիր
անդամներից առաջ քաշել ա)

բ) գ)

դ) ե)

7. Հողաշինարարության վերաբերյալ հողմար-
միներնի առաջ միջնորդություն հարուցել:

8. Համայնացված հողում տանել բազմադաշտ-
յան ցանքաշրջանառություն, համաձայն շրջանային
գյուղատնտեսի պլանի և ցուցմունքների:

9. (Մնացած պայմանները, վոր ժողովը կգտնի
կարևոր, մտցնել համախոսականի մեջ):

(Մասնակցողների ստորագրությունները)

Ժողովի նախագահ՝

Քարտուղար

ԿՈՒՑՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՆԵՐՊՈՒՄԸ

Կուլեկտիվն որինականորեն կազմակերպված հա-
մարվում և կանոնադրությունը ժողովագրելու որից:

Տոմարագրման նպատակն և պահպանել կազմա-
կերպման կանոնավորությունը գործող որենքների

նկատմամբ և հաշվի առնել առաջացող կոլլեկտիվները:

Ստեղծելով քարենպաստ պայմաններ գյուղացիական չքավոր և սակավադուր միջակ խավերի դարձացման համար, պետութիւնը չի կարող թուլլատրել կուլակային տարրերին ծածկելու իրենց շահագործական տնտեսութիւնը կոլլեկտիվի ձևով, այդ պատճառով ել տոմարադրող մարմնի վրա պարտականութիւն և ընկնում ստուգման լննթարելել կազմակերպութիւնը նաև նրա անդամների դասակարգչին կազմի տնտեսիւնից:

Կուլակային կեղծ կոլտնտեսութիւնների կազմակերպման դեմ պայքարելու համար չի թուլլատրվում միացումներ կատարել միայն մոտիկ ազգականներից, նմանապես չի թուլլատրվում իրավունքից զրկված անձնավորութիւնների մասնակցութիւնը ղեկավարող մարմինների և հիմնադրողների թվում:

Նկատի ունենալով տոմարադրման խնդիրները լրջութիւնը և դրանով կանոնադրութիւն հաստատման խոշոր նշանակութիւնը, տոմարադրող հիմնարկին անհրաժեշտ և ունենալ մանրամասն տեղեկութիւններ կազմակերպվող կոլտնտեսութիւն մասին: Դրա համար ել կազմակերպողներին հարկավոր և ներկայացնել լրիվ կարգով, որենքով պահանջվող բոլոր փաստաթղթերը, հակառակ պարագայում հիմնարկները զրկած կլինեն դժվարին պայմաններում, վորի հետևանքով տոմարադրման աշխատանքի մեջ ուշացում կառաջանա:

Կոլլեկտիվների ձևավորման համար անհրաժեշտ են հետևյալ փաստաթղթերը.

1) Կանոնադրութիւնը յերեք որինակից, 2) հիմնադրողների անունները, 3) տեղեկանք հիմնադրո

ների ընտրական իրավունքի մասին, 4) տեղեկանք ազգակցական հարաբերութիւններին մասին, 5) տեղեկութիւններ անդամների գույքային գրութեան մասին, 6) հիմնադրման համախոսակամ:

Բոլոր այս փաստաթղթերը պետք է բաժարարին ձևակերպ ահանջներին, ունենան համապատասխան ստորագրութիւններ պատշաճաւոր կերպով վկայված, հասկանալի ձևադրով, մասնավորապէս կանոնադրութիւնները բաժան-բաժան թղթի կտորների վրա չպիտի լինեն:

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կոլլեկտիվի վողջ կազմակերպութիւնը և գործունեութիւնը, նրա իրավունքները և պարտականութիւնները վորոշվում են կանոնադրութեամբ: Կանոնադրութիւնը կոլլեկտիվի համար մի տեսակ որենքի նշանակութիւն ունեցող հիմնական փաստաթուղթ է: Այդ պատճառով եւ կանոնադրութիւնը մշտածված և ճիշտ կազմելը մեծ նշանակութիւն ունի:

Յուրաքանչյուր կոլլեկտիվի կանոնադրութեան մեջ պետք է մատնանշված լինեն՝

ա) կազմակերպութեան անունը,

բ) այն ռայոնը, վոյին սպասարկում է կազմակերպութիւնը, և վայրը, ուր գտնվում է վարչութիւնը,

գ) կազմակերպութեան նպատակը, նրա գործարքները և գործունեութեան ժամկետը, յետե կազմակերպութիւնը հիմնադրվում է վորոշ ժամկետով:

դ) անդամներ ընդունելու, նրանց դուրս դալու և վտարվելու պայմանները:

ե) անդամների պատասխանատվութիւնը կազմակերպութեան պարտականութիւններէ հանդեպ:

զ) դրամագլուխներ կազմակերպելու պալմանները և կարգը, լեթե կանոնադրութեամբ դրամագլուխներ նախատեսուած են:

է) փալավարի և մուտքի վճարի չափը, լեթե փալավարները և մուտքի վճարները սահմանուած են.

ը) այլ պարտադիր մուծումների չափերը.

թ) հաշվետվութիւն կազմելու ժամկետը և ձևը, նրա ստուգումը և հաստատումը.

ժ) ոգուտի և փնտանների բաշխման կարգը.

ժա) ընդհանուր և լիազորական ժողովների հրավիրման կարգը և ժամկետը, նրանց աշխատանքի և արձանագրութիւններ կազմելու կարգը.

ժբ) վարչութեան, վերստուգիչ հանձնաժողովի և խորհրդի լիազորութեան սահմանը, լեթե խորհուրդը հաստատուում է, հիշյալ մարմիններից լուրաքանչիւրի անդամների թիւը, նրանց ընտրութեան կարգը և լիազորութեան ժամկետը.

ժգ) կազմակերպութեան լուծարքի պալմանը և կարգը և

ժդ) կանոնադրութեան փոփոխման հարցը.

Բացի այդ, պարտադիր կետերի կանոնադրութեան մեջ կարելի չի մտցնել ուրիշ վորոշումներ ևս, վարոք վորոշում են կազմակերպութեան հարաբերութիւնները սեփական անդամների և ալ անձնավորութիւնների ու հիմնարկների նկատմամբ:

Կանոնադրութիւնները կարող են գրված լինել ձեռքով, բալց ավելի լավ է այդ նպատակի համար ձեռք բերել գրքույկ կանոնադրութեան սպազրված որինակով:

Գրքուկները կարելի չեն ձեռք բերել գլուղատնտեսների մոտ, գլուղխորհրդներում, սպառողական կոոպերացիայի խանութներում կամ դուրս դրել «Книгосоюз», (Москва, Центр, Манежная, 17), «Госиздат», (Москва, Центр, Рождественка, 4) հրատարակչություններից կամ նրանց բաժանմունքներից:

Կանոնադրություններ դուրս գրելիս ճշդրիտ պետք է ցույց տալ կոլլեկտիվի տեսակը — կոմմունալ, յե, արտթլ, թԲ հողի պայմանական մշակման ընկերություն, քանի վոր յուրաքանչյուր տեսակի կուլտրնտեսության համար կանոնադրության վորոշ ձև դրություն ունի:

Մեկ որինակի արժեքը 10 կոպեկ է:

Տպագրված կանոնադրություններում բաց քողած տեղեր են լինում, վորոնք պետք է լրացվեն, իսկ չեթե հարկ լինի լրացումների և փոփոխումների, վորոնք չեն հակասում որենքին, դրանք պետք է գրվեն մինչև ստորագրելը կանոնադրության վերջում բառ առ բառ: Կանոնադրությունը կալմվում է յերեք որինակից: Յերեք որինակն էլ պետք է լինեն միատեսակ և ստորագրված թվով վոչ պակաս, քան հինգ հոգի լիազոր հիմնադրողների կողմից: Պետք է ստորագրել ազգը, անունը և հայրանունը: Մյուս հիմնադիրների ստորագրությունները պարտադիր չեն:

Կանոնադրությունների վրա յեղած ստորագրությունները վկայելու և հաստատելու կարիք չկա:

ՅՈՒՑԱԿՆԵՐ ՅԵՎ ՏԵՂԵԿՆԵՐ

Գոյություն ունեցող կանոններով կուլանտեսությունը ձևավորելու համար պահանջվում է՝

1. Հիմնադիրների ցուցակը, նրանց կողմից սկսական ձևաքով ստորագրված՝ անունով, հայրանունով, ազգանունով, մատնանշելով, թե վերտեղ ե պարում ե ինչով ե զբաղվում:

2. Գյուղխորհրդի կամ շրջգործկոմի կողմից հաստատված տեղեկանքն այն մասին, վոր հիմնադրողները խորհուրդների ընտրության իրավունք ունեն:

3. Գյուղխորհրդի կամ շրջգործկոմի տեղեկանքը այն մասին, վոր հիմնադրողներն իրար հետ ամուսնական դրության կամ մոտիկ ազգակցության մեջ չեն գտնվում:

Ձևակերպումը հեշտացնելու համար այդ բոլոր փաստաթղթերն ու տեղեկությունները ցուցակում տեղավորվում են հետևյալ կշում ցույց տրվող ձևով՝

Կադմակերպվող կոլտնտեսությունները ե նրանց անդամների գույքային դրությունը՝ դասակարգային պատկանելիության կողմից պահապանելու համար, հողմարմիններին անհրաժեշտ են, բացի վերևը հիշված փաստաթղթերից, նաեւ շրջգործկոմների ե գյուղխորհրդի կողմից վկայվածը այն տեղեկությունները, վոր բերված են 33-րդ կշում:

ՀԻՄՆԱԳԻՐՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱԿԸ

» դրուդատնտեսական

..... 2000 թ. (դրամով)

..... (միլիոնով)

ՀԱՅԲԱՆՈՒՆ	ԲՆԱԿԱ - վայրը	Զբոսավայր - քի տեսակը	Հիմնադրվելու և ակտիվացն մանը
ԱԶԳԱՆՈՒՆ, ԱՆՈՒՆ ՅԵՎ ՀԱՅԲԱՆՈՒՆ			

..... (2000 թ. դրամով) (միլիոնով)

Հիշված հարկի քաղաքացիները խորհուրդներին ընտրված անդամներն են, որոնք և իրար և իրար միջև մասին անհրաժեշտ կապի մեջ չեն գտնվում ամուսիններ, ծնողներ և վարկներ և վարկներ, քանի որ, անպակաս չեն (

» անհրաժեշտ

» անհրաժեշտ

Գ. Տ.

Յուշակում գրում են կուտնտեսության մեջ մշտ-
նող բոլոր տնտեսիւների, վորոնց թվում նաև վոչ հիմ-
նադիրների անունները:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՅՈՐԱԳՐՈՒՄԸ ՄԵՍԻՆ

Տոմարագրման մասին հայտարարութիւնը բոլոր
հարակից թղթերով տրվում և գալհողվարչության:
Հայտարարութիւնը տրվում և հիմնադիր անդամների
լիազորվածների անունից և պետք և ստորագրված
լինի այն անդամների կողմից, վորոք ստորագրել
են կանոնադրութիւնը, թվով հինգ մարդուց վոչ
պակաս:

Հայտարարության տակ յեղած ստորագրութիւն-
ները պետք և վկայված լինեն շրջգործկոմի կամ գլուղ-
խորհրդի կողմից: Հայտարարության մեջ պետք և մատ-
նանշված լինի այն անձնավորութիւնը և նրա հաս-
ցին, վորը լիազորված և տոմարագրման վերաբերյալ
թղթեր ստանալու:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՄՈՒՇ

Յերևանի գավառային գործկոմի Հողային բաժնին
Նորագավթի գյուղխորհրդի «Նոր Ուղի» գլուղա-
տնտեսական արտելի հիմնադիրներ՝

1. Բաղ. Հովհաննես Ռաֆայելի Սողոմոնյանից
2. » Կարապետ Թոմասի Սաղաթեւյանից
3. » Սամսոն Թաթուլի Հովհաննիսյանից
4. » Ռեհան Սարգսի Փահրադյանից
5. » Աղասի Կարապետի Յեսայանից, վորոնք
ապրում են Նորագավթի գյուղում.

Հայաստանի մասին

Ուղարկելով ձեր Ուղիք արտելի կանոնադրությունը յերեք որինակից, հիմնադիրների ցուցակը, Նորադավթի գլուղխորհրդի վկայականը առ ալն, վոր հիմնադիրները խորհրդների ընտրելու իրավունք ունեն, և տեղեկանք այն մասին, վոր հիմնադիրներն սղղակցական հարաբերությունների մեջ չեն, իւրնդրում ենք կանոնադրությունն մտցնել գլուղխառնական կոտղերաւով միությունների մատւանի մեջ:

Այս հայտարարությունը ներկայացնելու և տոմարադրված կանոնադրությունն ստանալու լիազորում ենք Յերեան քաղաքում, Ռուբենի փ. № 2 տանը բնակվող Արտաշես Առաքելի Պետրոսյանին, վորի հասցեյով խնդրում ենք ուղարկել մեզ վերաբերող բոլոր գրությունները:

Արեւիկի ճիւղա-
ղիքներ

{ Հովհաննէս Ռաֆայելի Սողոմոն-
յան, Կարապետ Թոմասի Սա-
ղաթելյան, Սամսոն Թաթուլի
Հովհաննիսյան, Ռեհան Սարգսի
Ֆահրադյան, Աղասի Կարապետի
Յեսայան:

Նորադավթի գլուղում աւրող քաղաքացիներ Հովհաննէս Սողոմոնյանի, Կ. Սաղաթելյանի Ս. Հովհաննիսյանի, Ռ. Ֆահրադյանի և Աղ. Յեսայանի սեփական ստորագրությունները Նորադավթի գլուղխորհուրդը հաստատում է:

Կ. Տ.

Նախագահ՝ Յեսայան Ա.
Քարտուղար՝ Սանրոսյան Ս.

Կուլլեկաթիֆներ կազմակերպելիս, յերբ հիմնադիր-
ների թիվը շատ չէ, ձևակերպումը դյուրացնելու հա-
մար հայտարարութիւնը կարող են ստորագրել բոլոր
հիմնադիրները, իսկ խորհուրդներում ընտրելու իրա-
ւունքի վկայականը և ազգակցական հարաբերութիւն-
ների մասին տեղեկանքը կարելի չէ տեղավորել հա-
տարարութեան մեջ հետևյալ ձևով.

Գլուղխորհուրդը վկայելով _____

գլուղի քաղաքացիների ստորագրութիւնները, հաս-
տատում և, վոր թված քաղաքացիները խորհուրդների
ընտրութեան իրավունք ունեն և իրար միջև մտել
ազգակցական դրութեան մեջ չեն դառնում (ամուսին-
ներ, ծնոցներ և վորդիներ, չեղբայրներ և քույրեր,
պապ և թոռը չեն):

Կ. Տ.

Նախագահ՝

Քարտուղար՝

Այդ դեպքում հիմնադիրների առանձին ցուցակ
կազմելու կարիք չկա: (Նայել չեիս 32):

Փաստաթղթերը վկայում են կամ շրջագործկոմի
կամ գլուղխորհրդի կողմից՝ նայած հաղորդակցութեան
հարմարութեանը և այս կամ այն հիմնարկի մոտիկ
լինելուն:

Կուլլեկաթիֆների ձևակերպման փաստաթղթերը նո-
տարարին և դրոշմանիշային գանձումներից ազատ-
վում են:

ՑԱՄԱՐԱԳՐՈՒՄ

Գլուղատնտեսական կոոպերատիվ միավորումնե-
րի (կոլտնտեսութիւններ) կանոնադրութիւնների տո-
մարադրումը կատարում և գալհողվարչութիւնը, իսկ

ռայոնացիներն շրջաններում՝ շրջագործկոմիտեները։ Տոմարադրող մարմինները պարտավոր են մի ամսվա ժամկետում կամ տոմարադրել կամ մերժել։

Յեթի մի ամսվա ընթացքում վոչ մի վորտչում չկալուցվի, ապա անպայման կանոնադրությունը պետք և տոմարադրվի։

Ժամկետը հաշվվում և հիմնարկության կողմից հայտարարությունն ստանալու օրից։

Յեթի հայտարարությանը բոլոր պահանջվող փաստաթղթերը կցված չլինեն կամ նրանք պահվեն վոչ ճիշտ կազմած, ապա տոմարադրման մասին տրված հայտարարությանը ընթացք չի տրվում, ակը մասին հաղորդվում և հիմնարկներին, և մեկ ամսվա ժամկետը հաշվվում և վոչ թե հայտարարության տրված օրից, այլ ուղղված կամ պակասող փաստաթղթերի ստացման օրից։

Տոմարադրելը կարող են մերժել աչն ղեռքում, յեթի կապահարկության ներկայացրած կանոնադրությունը չի համապատասխանում օրենքի պահանջներին, կամ չեթի կոլանտեսության կազմը չի բավարարում դասակարգչին պահանջներին։

Տոմարադրման մերժման մասին վորտչումը կարող և բողոքարկվել մեկ ամսվա ժամկետում պատճենը ստանալու օրից։

Փավհողվարչության վորտչման առթիվ բողոքը արվում և նահանգային հողային վարչության, իսկ շրջագործկոմի կապացրածի համար՝ ոկրուղային հողվարչությանը։

Բողոքները արվում են այն հիմնարկի միջոցով, վորը մերժել և տոմարադրելու։

Կանոնադրութեան հաստատման որից կոլլեկտիվը համարվում է որին տեղականապէս կազմակերպված և ստանում է իրավական դեմքի իրավունքները, նույնպէս արտոնութիւններ և նախապատվութեան իրավունքները, կանոնադրութեան տոմարադրման հետ միաժամանակ տոմարագրվող մարմինը նոր կոլտնտեսութեան մասին հաղորդում է Գլուղատնտեսական կոլլեկտիվներին Միութեանը, կոլլեկտիվը միութեան մեջ քննարկելու համար միջոցներ ձեռնարկելու, նույնպէս հողաշինարարական բաժինը՝ հող հատկացնելու և կոլտնտեսութեան հողերը դաշտերի վերածելու համար:

Կանոնադրութեան տոմարագրութեամբ կոլտնտեսութեան ձևակերպումը վերջանում է, բայց կազմակերպումը դրանով վերջացած չպետք է համարել: Ստեղծված կոլտնտեսութիւնները, առավել ևս մանրերը, չեթե իրենց լախտին թողնվեն, լրիվ չափով չեն կարող ստանալ այն ոգւտները, վոր կարող են ունենալ ավելի խոշոր և լայն միավորումների, ուստի նոր կազմակերպված կոլտնտեսութեանն անհրաժեշտ է մտնել գլուղատնտեսական կոլլեկտիվներին միութեան մեջ, վորի համար էլ հարկավոր է հաշտարարութիւն տալ:

Միութեան մեջ չմտած կոլտնտեսութիւնները «վայրենի» յին կոչվում:

Յեթե հողերի դասավորութիւնը հարմար է, այդ դեպքում հարկավոր է խոշորացնել միջանի կոլլեկտիվներ միացնելով:

Մի վորեւ շրջանի սահմաններում դանվող կոլտնտեսութիւնները կամովին սկզբունքներով կազմում են խմբակային միավորներ:

Խմբակային միավորները կազմակերպվում են

միասնաբար, բարդ գյուղատնտեսական մեքենաներ ձեռք բերելու և ոգտագործելու ոժանդակող ձեռնարկներ կառուցելու և վերանորոգման արհեստանոցներ կազմակերպելու համար:

ՊԼՐԶ ԴՅՈՒՂԱՏՆՑՆՑԵՍԵԼԿԵՆ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎ ՄԻՇՎՈՐՆԵՐ

Կոլտնտեսությունները (կոմմունաները, արտելները և հողի համալսական մշակման ընկերությունները) հանդիսանում են բարդ միավորներ՝ գյուղատնտեսական բազմադան գործունեություններ: Կոլտնտեսություններից բացի գոյություն ունեն գյուղատնտեսական կոոպերատիվներ վորեն մեկ մասնավոր գյուղատնտեսական գործունեություններ: Պարզ կոոպերատիվ միավորներին վերաբերում են տարբեր անուններ ունեցող հետևյալ ընկերությունները.

1. Մեխանիզմ ընկերությունները, կազմակերպվում են միասնաբար գյուղատնտեսական մեքենաներ ձեռք բերելու և ոգտագործելու համար:

2. Մեխիորատիվ ընկերություններ հողբարելավումների համար՝ չորացում, վոտոգում, խիճերից մաքրել, կոճղերը հանել, անպետք բուսականությունից մաքրել և այլպես շարունակ:

3. Վերաբնակեցման նպատակով գաղթելու գործին և նոր վայրերում տնտեսություններ կազմակերպելու համար:

4. Անասնաբուծական (ձիաբուծական, վաղաբարուծական, խոզաբուծական և ուրիշները)՝ ձիերի և խոշոր ու մանր անասունների աղնվաքման համար, աղնվաքող օրտադրողներ ձեռք բերելու ճանապարհով,

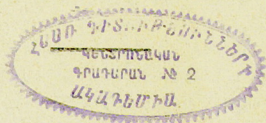
կանոնավոր կերակրելու և մատղաշ անասունների
կազմակերպված վաճառքի համար:

5. Մեղվաբուծական, յուղագործական, պան-
րագործական արհելներ, ալյուրապաց ընկերություն-
ներ և ուրիշները — գյուղատնտեսական և անասնապա-
հական մթերքների վերամշակման և վաճառքի համար:

Այլ՝ գյուղատնտեսական առանձին ճյուղերի բա-
րելավմանն ուղղած ձեռնարկներ իրագործելու համար
կազմակերպվում են սերմնաբուծական, մեղվաբուծա-
կան և այլ ընկերություններ:

Թված ընկերությունների կազմակերպման և ձե-
վավորման կարգը նույնն է, ինչ վոր կոլտնտեսու-
թյունների համար, այն տարբերությամբ միայն, վոր
մինչդեռ կոլտնտեսություններ կազմակերպելու համար
պահանջվում է հնգից վոչ տասկա հիմնադրող անդամ,
մնացած տեսակի գյուղատնտեսական կոոպերատիվ-
ների համար տիպք է տասը հոգուց վոչ տասկա հիմ-
նադիր անդամ:

Դրա համար ել հրահանգի մեջ բերված ձեակերպ-
ման կարգը և փաստաթղթերի ձեռ կարող են ոգտագոր-
ծվել համապատասխան փոփոխություններով և պարզ
կոոպերատիվ միավորումների կազմակերպման դեպ-
քում:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0038359

(084)

ԳԻՆԸ 10 ԿՈՊ. Մ. (1¹/₄ մամ)

A $\frac{I}{3717}$

Ա. Բոլրսկի և Ա. Կորշակ

Организация и оформление колхоза

Госиздат ССР Армении
Эривань—1930